

Ali Ekber Yıldırım

e-mail: aey@dunya.com

**Tarım
ihracatında Irak
ve Suriye krizi...**

TARIM DÜNYASINDAN

Komşularımız Irak ve Suriye'de insanlık tarihinin en vahşet görüntüleri her gün medyaya yansıyor. Türkiye'nin Musul Konsoloslugu'nun basılarak konsolos dahil tüm çalışanlarının, bölgeye taşınacak yapan çok sayıda kamyon şoförünün rehin alınması kabul edilebilir bir durum değil. Bununun insani boyutu. İşin bir de ekonomik boyutu var.

Irak, Türkiye'nin en fazla tarım ve gıda ürünü ihraç ettiği ülke. Ekonomik olarak Türkiye bundan nasıl etkilenecek?

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İşleri Genel Müdürlüğü ocak-nisan dönemi dış ticaret verilerini açıkladı. Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına (SITC, Rev.3) göre yılın ilk 4 ayında tarım ürünleri ihracatı 6 milyar 276 milyon dolar, tarım ürünleri ithalatı ise 5 milyar 912 milyon dolar olarak gerçekleşti.

Geçen yılın aynı dönemine göre ihracat yüzde 10.7 arttı. İthalat ise 0.3 oranında düştü. Tarım ürünleri dış ticaret dengesi 364 milyon dolar fazla verdi. Başka bir deyimle ilk 4 ayda tarım ürünleri ihracatı ithalattan 364 milyon dolar fazla. Tarımsal ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 106.2 oldu.

Tarım ürünlerinde en fazla ihracat Irak'ayapılıyor

Tarım ürünleri ihracatının en fazla yapıldığı ülke Irak. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, bu yılın ilk 4 ayında yapılan toplam 6 milyar dolarlık tarımsal ihracatın yüzde 21'i Irak'a yapıldı. Irak'a yapılan ihracat 1.2 milyar dolar. Irak'tan sonra ikinci sırada yer alan Almanya'ya ihracat yüzde 7 civarında.

Geçen yıl yapılan toplam 16.9 milyar dolarlık tarımsal ihracatın dayine yaklaşık yüzde 21'i olan 3.5 milyar dolar ihracat Irak'a yapıldı. Bu Irak'ın tarımsal ihracat açısından ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. Suriye'ye olan ihracat ise geçen yıl toplam tarımsal ihracatın yüzde 3'ü. Değer olarak 507 milyon dolar. Bu yıl ise ilk 4 ayda Suriye'ye yapılan tarımsal ihracat 221 milyon dolar.

Her iki ülke de tarım sektörü açısından en önemli ihracat pazarı. Bölgede barışın sağlanması tarım sektörünü de doğrudan etkileyecektir. Kaldı ki, ihracatta yaşanan sorunlar iç piyasada da dengeleri bozarak istikrarsızlığa neden oluyor. Örneğin, Irak'a yumurta ihracatı yapıldığında iç piyasada da fiyatlar belli bir düzeyde tutuluyor. Ancak ihracat kesildiğinde iç piyasada fiyatlar çok düştüğü için üretici büyük zarara uğruyor. Sektörde istikrarsız bir yapı oluşuyor.

İhracat ve ithalatla ilgili diğer

ülkelere bakıldığında en çok ihracat yapılan 10 ülke sıralamasında Irak'tan sonra sırasıyla Almanya, Rusya Federasyonu, Amerika Birleşik Devletleri, Suriye, İtalya, Hollanda, Suudi Arabistan, Fransa ve İngiltere var.

Tarımda en çok ithalat yapılan ülke ise yüzde 21.9 payla Rusya Federasyonu. Amerika'nın Türkiye'nin tarımsal ürün ithalatındaki payı ise yüzde 12.4 oranında. En çok ithalat yapılan 10 ülke sıralamasında Rusya ve Amerika'dan sonrasıyla Ukrayna, Endonezya, Almanya, Brezilya, Hollanda, Kanada, Malezya ve Fransa var.

TÜİK verilerinden derlenerek hazırlanan verilere göre ocak-nisan döneminde gıda maddeleri ihracatı 5 milyar 920 milyon dolar, gıda maddeleri ithalatı 3 milyar 690 milyon dolar olarak gerçekleşti. Geçen yılın aynı dönemine göre ihracat yüzde 10.6 artarken ithalat yüzde 2.2 geriledi. Gıda ürünleri dış ticaret dengesi 2 milyar 230 milyon dolar fazla verdi. İhracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 160.4 oldu.

Gıda maddeleri dış ticaret dengesinde hep fazla veriyor

Tarımsal hammaddeler dış ticaretinde ise bu yılın ilk 4 aylık döneminde 356 milyon dolarlık ihracat, 2 milyar 222 milyon dolarlık ithalat gerçekleşti. Açık 1 milyar 866 milyon dolar oldu. Tarımsal hammaddelerde ihracatın ithalatı karşılama oranı ise yüzde 16'da kaldı.

Bakanlığın verilerine göre, Türkiye 2000 yılından bu yana gıda maddeleri dış ticaret dengesinde hep fazla veriyor. Tarım hammaddelerinde ise hep açık veriyor. Bu açık her geçen yıl büyüyor. 2000 yılında tarımsal hammaddeler ihracatı 313 milyon dolar olurken, ithalat 2 milyar 23 milyon dolar oldu. 2011 yılında tarım hammaddeleri ihracatı ilk kez 1 milyar doların üstüne çıkarken ithalat ta doruk noktaya ulaştı. İhracat 1 milyar 72 milyon dolara, ithalat 6 milyar 922 milyon dolara çıktı. Geçen yıl tarım hammaddeleri ihracatı 990 milyon dolar olurken, aynı dönemde 6 milyar 84 milyon dolar ithalat yapıldı.

Türkiye, 2013 yılında 197 ülkeye ihracat yaparken, tarımsal ithalatını 164 ülkeden gerçekleştirdi. Bu yılın ilk 4 aylık döneminde tarımsal ihracat yapılan ülke sayısı 181 olurken, tarımsal ithalat ise 146 ülkeden yapıldı.

Özetle, komşularımızda yaşanan iç savaşın, vahşetin sona ermesi tarım sektörü için büyük önem taşıyor. Fakat savaşın bitmesi bir yana bölge giderek daha da içinden çıkılmaz yapıya bürünüyor. Bu nedenle alternatif pazarların mutlaka bulunması gerekiyor.